آتالار سؤزلری و مثل‌لر

سئچیلمیش سؤزلر و مثل‌لر

حاضیرلایان: فریده دادخواه

سرشناسه:
عنوان و نام پدیدآور:
چئویرن:
مشخصات نشر: تبریز: انتشارات نباتی، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری:
شابک:
موضوع:
موضوع:
شناسه افزوده:
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی:

حق چاپ و نشر محفوظ است

□ آتالار سؤزلری و مثل‌لر
□ *سئچیلمیش سؤزلر و مثل‌لر*
□ *حاضیرلایان: فریده دادخواه*
□ *ناشر: نباتی*
□ *گرافیست: آتابای تیکان تپه‌لی*
□ *ائدیت: پریسا داداشپور*
□ *تایپ: بهناز قربانی اقدم*
□ *تیراژ: ۱۰۰۰جلد*
□ *قطع: جیبلیک*
□ *یاییم تاریخی: بیرینجی چاپ، ۱۳۹۲*
□ *صفحه: ۷۲*
□ *قیمت: ۲۰۰۰ تومن*
□ *شابک:* 978–600–5892–78–9
مرکز فروش: تبریز- مابین سه راه طالقانی و تربیت -
مجتمع تجاری استاد شهریار زیرزمین - پلاک ۴۷ - تلفن:5547510
مرکز پخش ادبیات: بناب، برج بلور، ۰۹۳۸۴۲۳۶۶۷۷

آتا و آناما

پای

آتالار سؤزونه قیساجا باخیش

شیفاهی خالق ادبیاتی‌نین ان گوجلو قوللاری‌نین بیری آتالار سؤزو اولاراق، اینسانلار فرهنگ و تمدن گؤستره‌سینه آیاق باساندان، آدام آتا زامانیندان بویونکو گونه تک بو دولغون صنعت‌دن فایدالانیب و اونو بیر اوستون ثروت کیمی اؤز سؤز ـ سوولاریندا، قورویوب و دانیشیقلاریندا ایشله‌دیب‌لر.

بو ادبی و ان قیمت‌لی صنعت یالنیز ادبیات ساحه‌سینده یوخ بلکه بوتون میللت‌لرین دیل و تربیه دونیاسیندا بیرتمل اولوب و هر قومیته اختصاص اولان سؤزجوک‌لری و اؤیودلری داشیییب‌دیر. مثللر یا همان آتالار سؤزو، اؤز ییغجاملیقلاریندا و دار ـ دودوک فضالاریندا، اوجسوز و بوجاقسیز بیر دوشونجه و فیکر دونیاسینا

مالك اولاراق، تام مجلس‌لرده و اینسانلار آراسیندا بیر سؤزون یا ایشین ثبوتوندا و یا بیر رفتارین پیس و یاخشی اولماغیندا ایشه توتولوب و ایهاملی چهره‌سی‌نین دالداسیندا اؤیرنمه‌لی و ارزشلی بیر ناغیلا دویونله‌نرک، اؤز ائشیده‌نینین فیکر و روحوندا آغیر و درین تاثیر باغیشلاییب‌لار.

بو ائل مالی اولان صنعت و یاشام صحنه‌لرینده و حایات یئنیش ـ یوققوشلاریندا قازانیلان تجروبه، آغ ساققال و قوجامان آتالارین هوش و ذکاسیندا یاراناراق بیر خاص شخصه عاید اولماییب و تملین «خرد جمعی» یا همان «عموم دوشونجه» اوسته قویاراق، کؤك و ساختار باخیمیندان دَییشیلمز و محکم بیر فونداسیونا باغلی اولوبدور و ادبیات گؤستره‌سینده بیر شاه اثر کیمی قورونوب و اسکی زامانلاردان دیل‌دن–دیله بیر حکمتلی سؤز سایاق دولانیب سؤز و قلم صاحیب‌لری‌نین اراده‌سی‌ایله مکتوب صورت ده ثبوت اولوب، تام اینسانلار آراسیندا یاییلیب‌دیر.

بو معنوی، معرفتی و تربیه‌وی شیفاهی سؤزو قالیبی، یالنیز سؤز سولطانلارینین و کلام امیرلری‌نین دیل و قلمینده یوخ، بلکه

عمومیتین و ساوادی اولوب ـ اولمایان‌لارین دیلینده دایانمادان استفاده اولونوب و باره‌سینده گاهدان اوزون آراشدیرمالار آپاریلیب و نه‌دن تاپیلیب و نه ایسته‌ییر دئسین بحثی بیر ضرب‌المثل یا همان آتالار سؤزونون اوستونده ایفاده اولوب و سایسیز کیتابلار یازیلیب‌دیر.

آنلاما و اینانما دولو اولان بو اینجه صنعت دونن‌لرده دوغولان و یارانان تجربه‌لردن زنگینله‌شه‌رک، گوندن گونه قول و بوداق آچیب و هر عصرین اؤز کولتور و عنعنه‌لرینه بویانیب و یئنی‌له‌شیب‌دیر و گاهدان بیر حادثه باعث اولوب بیر منطقه‌نین و بؤلگه‌نین اؤزونه عاید اولان مثللری یارانسین.

اؤرنک اوچون:

«هم دؤش آشیندا قالدیق هم اییروویش آشیندان» اولان آتالار سؤزو:

ایشارتی وار بینابین ایکی کندی اولان **دؤش** و **اییروویش** کندلرینه.

یا: **صوفی چای همیشه گؤتوک گتیرمز...**

بو ایشارتلری نظرده آلیب دانیشیغی الینیزده اولا آتالار سؤزو اولان اثره، معطوف ائله‌ییب اونون باره‌سینده دانیشمادان بوتون حؤرمتلی قلم داشلاریمیز و دوستلاریمیزین دوشونجه‌سینه دَیر وئریب اولان نقد و نظری اونلارین صائب و ثاقب فیکیرلرینه تاپشیریب و خانیم فریده دادخواه جنابلاری ایله بیرلیکده تامام عزیزلرین اؤیودلری‌نین یؤلون گؤزله‌ییریک...

حؤرمتله یازار: غلامرضا امام علیزاده (امامی)

وطن ـ غوربت

وطنه گلدیم، ایمانا گلدیم.

گؤزسوز یاشاماق اولار، وطن‌سیز یوخ.

غریبی وورموشلار، «وای وطن!» دئمیش.

غوربت یئردن وطن اولماز!

غوربت گؤرمه‌ین آدام وطن قدری بیلمز.

کؤچن یوردون قدرینی، دوشن یورددا بیلرلر.

ائل آغزی- چووال آغزی.

ائل ایگیدلری ایله تانینار.

ائل ایچینده ـ اؤل ایچینده!

ائل یاندیران شامی سؤندورمک اولماز.

ائل گوجو، سئل گؤجو.

ائلی اولمایانین، دیلی ده اولماز.

ائلین آتدیغی داش اوزاق گئدر.

اوزونو خالقا چئویره‌نین آرخاسی محکم اولار.

بیرلیک هاردا، دیریلیک اوردا!

گوج بیرلیکده‌دیر.

یازی ـ کلام

یازیلان پوزولماز.

قلم قیلینجیدان ایتی اولار.

قلم ایری کسیلسه ده، دوغرو یازار.

قلمین اوجو ـ قیلینجین گوجو.

سؤز بیر اولسا، ضربی کرن سیندیرار.

سؤز وار ائل ایچینده، سؤز وار ائو ایچینده.

سؤز وار گلر کئچر، سؤز وار دلر کئچر.

سؤزو آغزیندا بیشیر، سونرا چیخارت.

سؤزو سن آت ییه‌سی گؤتورر.

سؤزون دوزون ظارافاتلا دئیرلر!

سؤزون دوغروسونو اوشاقدان خبر آل!

سؤزون یالانی اولماز، یالنیشی اولار.

عاغیل عاغیلدان اوستوندور، سؤز سؤزدن اؤتگون.

ائو کیمین‌دیر؟ ـ اوتورانین! سؤز کیمین‌دیر؟ ـ گؤتوره‌نین!

ائلین سؤزو داشی یئریدر.

پیس سؤز قپ پولدور، ییه‌سینه قاییدار.

ساققالیم یوخدور. سؤزم اؤتمور.

اولو سؤزونه باخمایان، اولایا ـ اولایا قالار.

صحرادا گول بیتمز، جاهیله سؤز یئتمز.

سیررین دوستا دئمه، دوستون دا دوستو وار!

کامیل ـ جاهیل

عاغیل یاشدا دئییل ـ باشدادیر.

عاغیللی دوشمن نادان دوستدان یاخشی‌دیر.

دوه‌جن بویون اولونجا، دویمه‌جن عاغلین اولسون.

عالیم اولماق آسان دیر، انسان اولماق چتین.

جاهیلین عبادتیندن، عالیمین یوخوسو یاخشی‌دیر.

آنلایانا قول اول، آنلامایانا آغا اولما.

آنلایانادا جان قوربان، آنلامایانادا، داد یاریمچیق الیندن.

عاریفه بیر اشاره کفایت‌دیر.

بیلیک عاغلین آیناسی‌دیر.

بیلمه‌مک عیب دئییل، سوروشماماق عیب‌دیر.

آت ـ یئریمکله، انسان بیلمکله.

اویناماق بیلمیر، دئییر: یئریم داردیر!

قودوران قیرخ گون یاشار.

علم عاغلین چیراغی‌دیر.

علم‌سیز آدام میوه‌سیز آغاج کیمی‌دیر.

حیرصین دؤولته ضرری وار.

جاهیل ایله بال یئمه، عاغیللیلا داش داشی.

قیصاص قیامته قالماز.

گمی‌یه مینیب گمی‌چی ایله دالاشما.

کور کورا کور دئمه‌سه باغری چاتلار.

طاماحکاری یالانچی آلدادار.

اوستادینا کج باخانین گؤزلرینه قان دامار.

دوغرو ـ یالان

دوغرو یولا گئدن یورولماز.

یالان آیاق توتار، یئریمز!

یالان ایله دونیانی گزمک اولار، آما قاییتماق اولماز.

یالان اوز قارالدیر.

یالانچی‌نین ائوی یاندی، هئچ کس اینانمادی.

یالانچی‌نین ایپیله قویویا دوشن قویودا قالار.

اوغرو همیشه دغرولوقدان دانیشار.

اوغرو ایله باغیردی، دوغرونون باغری یاریلدی!

اوغرو هامینی اوغرو بیلر.

توتولمایان اوغرو، خاندان ـ بی‌دن دوغرو.

خایین قورخاق اولار.

خاطا مندن ـ عطا سندن!

گؤزل ـ چیرکین

گؤزل آغا چوخ گؤزل‌ایدی، ووردو چیچک چیخارتدی.

گؤزله گؤز دَیر، قلبه سؤز!

گؤزللیك اوندور، دوققوزو دوندور!

تیکه قارین دویدورماز، آما محبت آرتیرار.

بزنمیسن بو گونده‌سن، بزنمه‌سن نه گونده‌سن؟!

قارا قیز بزه‌نینجه، توی الدن گئدر.

عایله

کیشیسی اولمایان ائوین، روزیسی اولماز.

ار ایله آروادین تورپاغی بیر یئردن گؤتورولوب.

آرواد وار ائو تیکر، آرواد وار ائو ییخار.

آنا قیزینا تاخت وئرر، آتا قیزینا باخت!

آناسینا باخ قیزینی آل، قیراغینا باخ بئزینی.

آتا مالیندان مال اولماز، اؤزون قازانماق گرک!

آتا اولارسان، آتا قدرینی بیلرسن!

آتالار نه اکیبلر، اوغوللار اونو بیچیبلر.

اوغلانی کامال ایله، قیزی جامال ایله.

قیز آغاجی ـ قوز آغاجی، هر گلن بیر داش آتار.

قیز یوکو ـ دوز یوکو!

قیز ائوینده تویدور، اوغلان ائوی‌نین خبری یوخ!

بؤیوک ـ کیچیک

بؤیوک سؤزونه باخمایان بؤیوره ـ بؤیوره قالار.

بؤیوک‌سوز ائوده خیر ـ برکت اولماز.

کیچیین کیچیک یئری وار، بؤیویون– بؤیوک!

یول بؤیویوندور، سو کیچیین!

قوجادان دئمک، جواندان کؤمک!

بابادان حؤرمت ـ نوه‌دن خیدمت.

دؤولتده دَوه، اؤولاددا نوه!

جوانلیقدا داش داشی، قوجالاندا یئ آشی!

اوشاغا بویور، دالینجا یویور!

اوشاغا یوز اؤیرت، گؤردویون دئیه‌جک.

آغلامایان اوشاغا سود وئرمزلر.

ائوین یاراشیغی اوشاقدیر، سوفره‌نین یاراشیغی قوناق!

دوست ـ دوشمن

دوست آراسی پاک گرک!

دوست باشا باخار، دوشمن آیاغا!

دوست دوستا تن گرک، تن اولماسا گئن گرک!

دوست دوستو دار گونده سینایار.

دوست مین‌ایسه ـ آزدیر، دوشمن بیرایسه چوخدور.

دوستونو منه سؤیله، سنین کیم اولدوغونو دئییم.

دوستون وئرسه قوم، سن اونو اووجوندا یوم!

اؤرتولو بازار ـ دوستلوغو پوزار.

تیکه ایله دوست اولانلار، ایللر ایله کوسولو قالار.

دوه‌چی ایله دوست اولانین دروازه‌سی گئن گرک.

آدی وار ـ اؤزو یوخ

آدین نه‌دیر؟ ـ داش دمیر. یوموشالیسان، یومشالی!

آدین نه‌دیر؟ ـ درویش. پول ایله اولور هر ایش!

آدیمی سنه قویوم، سنی یانا ـ یانا قویوم!

قوش قانادی ایله تانینار، انسان آدی ایله.

قیلینج اؤز قینینی کسمز!

قوناق سئوه‌نین سوفره‌سی بوش اولماز!

قوناغین روزیسی اؤزوندن قاباق گلر.

قوناق‌سیز ائو ـ سوسوز دییرمان.

قونشو تویوغو قونشویا قاز گؤرونر.

قونشودا بیشر، بیزه‌ده دوشر!

قونشونو ایکی اینکلی ایسته، اؤزون‌ده بیر اینکلی اولارسان!

ظلم ایله آباد اولان، آدی ایله بر باد اولار.

ظلم یئرده قالماز.

ایسته‌دیییم یارایدی، یئتیردی پروردگار.

جهنمه گئدن اؤزونه یولداش آختارار.

مرد ـ نامرد

مرد الی کاساد اولماز.

مرددن بیر چیخار، نامرددن ایکی.

کئچمه نامرد کؤرپوسوندن، قوی آپارسین سئل سنی.

نامردین پلووندان، مردین قاشیق آشی!

وورا بیلمه‌ین داشین بؤیوبوندن یاپیشار.

ووران ایگید داییِ‌سینا باخماز!

قانی قان ایله یومازلار.

قاشینمایان یئردن قان چیخاردیر.

«ایگید اودور، آتدان دوشه آتلانا.

ایگید اودور، هر عذابا قاتلانا!»

ایگید باسدیغینی کسمز.

ایگیدین باشی قالدا گرک!

قورخ پاییزدان ـ قاباغینجا قیش گلیر.

قورخما قیشدان ـ قاباغینجا یاز گلیر.

قورخا ـ قورخا جنته گئدینجه، گوله ـ گوله جهنمه گئت!

قورخان گؤزه چؤپ دوشر.

قورخورسان پیشیکدن، نیه چیخیرسان دئشیکدن؟

گؤز گؤردویوندن قورخار.

سئرچه‌دن قورخان داری اکمز!

یاخشی ـ یامان

یامان یئیه‌نین اولسون، یامان دئیه‌نین اولماسین!

یامان گونون عؤمرو آز اولار.

یاخشی آت اؤزونه قامچی ووردورماز.

یاخشی آت یئمینی آرتیرار، یامان آت قامچی‌سینی!

یاخشیلیق ائت آت دریایا، بالیق بیلمه‌سه خالیق بیلر!

یاخشینی یادا وئرمه ـ حاییف دیر، یامانی یادا وئرمه ـ عاییب دیر!

پیس اولماسا یاخشی‌نین قدری بیلینمز.

پیسلییی تورپاغا اکدیلر، گؤیرمه‌دی!

کدر ـ سئوینج

آت اؤلوب، ایتلرین بایرامی دیر.

زورناچی زورونو پوفونه وئرر.

دومبول گؤرر اوینار، محراب گؤرر آغلار.

اودو سؤندوروب، کولو ایله اوینايير.

گولمه قونشونا، گلر باشینا!

آغلارسا آنام آغلار، قالانی یالان آغلار.

کئچی‌نین اجلی گلنده، بوینوزونو چوبانین چوماغینا سورتر.

اؤلولر ائله بیلرکی، دیریلر حالوا یئییر.

هایینان گلن، واییمان گئدر!

توسباغانی یا اؤلدور، یا آرخاسی اوسته چئویر!

دمیری غم چورودر، انسانی غم.

سبب ـ نتیجه

آغ گون آغاردار، قارا گون قارالدار.

آغا آغ دئییبلر، قارایا قارا.

آغین آدی وار، قارانین دادی!

قارا گونون آغ گونوده وار!

قارا منی باسینجا، من قارانی باسیم.

قارادان آرتیق رنگ یوخدور!

یاشدا قورو اودونا یانار.

مال ییه‌سینه اوخشار.

ییخیلانا بالتا چالان چوخ اولار.

ایلان هر یئره ایری، اؤز یوواسینا دوز!

آج تویوق یوخودا داری گؤرر!

گوجونه باخ شله‌نی باغلا!

اود یانماسا توستو چیخماز.

ایری اوتور، دوز دانیش!

سونراکی پئشمانچیلیق فایدا وئرمز!

جفا چکمه‌ین صفا گؤرمز!

گول تیکان‌سیز اولماز.

بالیق باشیندان ایله‌نر.

عمل ـ قانون

آرتیق طاماح داش یارار، داش قاییدار باش یارار!

آرخالی کؤپک قورد باسار.

آچیقلیق باشدا عاغیل اولماز.

یوخاری توپوروروم ـ بیغ، آشاغی توپوروروم ـ ساققال!

یورغانینا باخ، آیاغینی اوزات.

«صبیرله حالوا بیشر، ای قورا سندن.

بسله‌سن آتلاس اولار توت یارپاغیندان.»

قالان ایشه قار یاغار!

ضررین یاریسیندااندا قاییتماق خئییردیر.

قورو پالچیق دیوارا یاپیشماز.

احتیاط ایگیدین یاراشیغی‌دیر.

ایسته‌دی قاشین دوزلده، ووردو گؤزون چیخارتدی!

بئش گون یاراق، بیر گون گرک!

لای ـ لای باشا دوشورسن نییه یاتمیرسان؟!

چوخ یاشایان چوخ بیلمز، چوخ گزن چوخ بیلر.

تویوق قاز یئریشی یئریسه، اؤز یئریشییندە ایتیرر.

اومان یئردن کوسرلر.

مال گئدر بیر یئره، ایمان گئدر مین یئره.

گزن آیاغا داش دَیر.

گؤرونن کنده نه بلدچی؟!

گؤز گؤرمز، اوز اوتانماز.

ایستی چؤرک تندیردن، مینتی یوخ پئندیردن!

اولان اولدو، توربا دولدو!

اورتادا یئییر، قیراقدا گزیر.

بالیغی نه واخت توتسان تزه‌دیر.

تک الدن سس چیخماز.

توتدو ـ قاتیق، توتمادی ـ آیران!

کور توددوغون بوراخماز.

سیرکه توند اولاندا اؤز کوپونو پارتلادار.

اوستومو اونلو گؤروب، آدیمی دئیرمانچی چاغیرما!

حاق یاندیران شامی سؤندورمک اولماز.

انسان

آدام آغزیندا سؤز، قازان آلتیندا کؤز.

آدامی باشدان، آغاجی یاشدان!

آدامین باشینا نه گلسه دیلیندن‌دیر.

آدامین یئره باخانی، سویون لال آخانی!

چوخ یئمک آدامی آز یئمکدن‌ده قویار.

دیواری نم ییخار، انسانی غم.

حیوانین دیشینه باخارلار، انسانین ایشینه.

باشیمی یاریر، اتیمه دوز تؤکور.

پیشیک اولمایان یئرده سیچانلار باش قالدیرار.

کوسا گئتدی ساققال گتیره، بیغی دا قویدو گلدی!

ساققال یوخ ایکن بیغ واریدی.

آزیدی آریق ـ اوروق، بیری‌ده گلدی دابانی جیریق.

قارین باشا بلادی.

قارنیم اوچون دئییل، قدریم اوچوندور.

قاش دوزلتدییی یئرده، ووردو گؤزون چیخارتدی.

آدین توت، قولاغین بور.

دیل آغرییان دیشه دَیر.

دیل وار بال گتیرر، دیل وار ـ بلا.

دیل یانیلار دوزونو دئیر.

دیل یانیلار اورکده‌کینی دئیر.

دیلینی ساخلایان، باشینی ساخلار.

لالین دیلینی آناسی بیلر.

دیش یوخ ایکن دوداق واریدی.

ال الی یویار، الده اوزو.

الدن قالان اللی ایل قالار.

گؤزسوز اؤلنده بادام گؤزلو دئیرلر.

گؤردویوندن گؤز کیرایه‌سی ایسته‌ییر.

قورخان گؤزه چؤپ دوشر.

کور نه ایستر؟ ـ ایکی گؤز! بیری ایری، بیری دوز.

هر ساققالی اولانا آغ ساققال دئمزلر.

اورک یانماسا گؤزدن یاش چیخماز.

کئچی جان هایینندا، قصاب پیی آختاریر.

آغیز توربا دئییل بوزه‌سن.

یئمک ـ ایچمک

یئمک ایله دویمایان، یالاماق ایله دویماز.

یئیرسن قاز اتین، گؤررسن لذتین!

آلمانی سوی یئ، آرمودو سای یئ!

اکیبلر یئمیشیک، اکریک یئیرلر!

مالینی یئمه‌یه‌نین، مالینی یئیرلر.

چوخ یئمک آدامی آز یئمکدن‌ده قویار!

آج قورد بالاسینی یئیر.

آج تویوق یوخوسوندا داری گؤرر.

حاق سؤز آجی اولار.

آش داشاندا کفگیر باها اولار.

هارادا آش دیر، اورادا باش دیر.

بال توتان بارماق یالار.

دوشاب آلمیشام، بال چیخیب.

دوز ـ چؤرک، دوز ـ چؤرک!

چؤره‌یی وئر چؤرکچی‌یه، بیر چؤرک‌ده اوسته‌لیک.

ات یئین قوش دیمدیییندن بللی اولار.

ات سوموک‌سوز اولماز.

اوجوز اتین شورباسی اولماز.

چیی یومورتا سویولماز.

اون کپک‌سیز اولماز.

حالوا ـ حالوا دئمک‌له آغیز شیرین اولماز.

کئچل حالوا یئیر، پولونا مینت!

ائو ـ ائشیک

ائو بیزیم، سیر بیزیم.

ائوده بیشمه‌ییب، قونشودان گلمه‌ییب.

ائوده اؤز باشینی باغلایا بیلمیر، تویدا گلین باشی باغلاییر.

ائوینده‌کی حساب بابیرا چیخماز.

ائوینده یوخدور داری، اوتوروب هامیدان یوخاری.

یالانچینی ائوینه‌جن قووارلار.

قاپی اؤز دابانی اوسته دولانار.

دمیر قاپی‌نین تاختا قاپیا ایشی دوشر.

دام دیرک اوسته دورار.

توسباغا یئرییه بیلمیر، دامینی دالیندا گزدیریر.

پاپاق باشدا ییرتیلار، باشماق آیاقدا.

پاپاغی تولکو دریسیندن، خبری یوخ گئریسیندن.

ساپ اوزولن یئردن قیریلار.

ییرتیق تور ایله بالیق توتماق اولماز.

کورکو یایدا آل، اوراغی قیشدا.

پالازا بورون، ائلینن سورون!

قازان آغزی اؤرتولو قاینار.

قازان گیلله‌نیب قاپاغینی تاپار.

درزییه کؤچ دئدیلر، اینه‌سینی یاخاسینا سانجدی.

کؤمور چووالی‌نین توزو آغ چیخماز.

شام باشیندان یانار.

شام یانماسا باشینا پروانه دولانماز.

تصرروفات

آرابا قیریلاندا یول گؤسترن چوخ اولار.

آرابانی آت آپارماز، آرپا آپارار.

آرابانین قاباق چارخلاری هارا گئدرسه، دال چارخلاری‌دا اورا گئدر.

قاییش نه بیلر اؤکوز نه چکیر؟!

دییرمان بیلدیینی ائیلر، چاق ـ چاق باش آغریدار.

دیرماندا دوغولان سیچان، گؤی گورولتوسوندان قورخماز.

یهر آتا یوک اولماز.

ساخلا گؤنو، گلر گونو!

اودونا گئدنین بالتاسی ایتی اولار.

اؤرکن نه قدر اوزون اولسا، یئنه‌ده کئچه‌جک.

اؤرکن اوسته داری سرمک اولماز.

شرطی شوخومدا کس، خیرماندا یابالاشمایاسان!

خرج ـ قازانج

قازانج قودوروب مایانی یئدی.

ایلخیچی‌نین قازانجی هاوایا آت مینمک اولار.

آلان آلیب وارلانیب، ساتان ساتیب آلدانیب!

آلمادیغین حیوانین نوختاسیندان یاپیشما.

جاواهیر بازاریندا مونجوق ساتیلماز.

عاباسینی به‌یه‌نمه‌ین بئش شاهی چیخاردار.

پوللویا «بلی» دئیرلر پولسوزا «دلی».

کاسیب پول تاپدی، قویماغا یئر تاپمادی.

سن سایدیغینی سای، گؤر فلک نه ساییر.

سایانین قولویام، سایمایانین آغاسی!

بازار ایچینده ایت قولاغی کسمزلر.

اؤکوز اولانا بورج گؤن وئررلر.

امانته خیانت اولماز.

مالین مال اولونجا، بازارین بازار اولسون.

موفته سیرکه بالدان شیریندیر.

نقدی قویوب نیسیه‌نین دالینجا دوشمه!

شر دئمه‌سن، خئیر گلمز.

وارلی ـ یوخسول

وارینی وئرن اوتانماز.

دولت باشا بلادیر.

کاسیب اؤلنده موللا خسته اولار.

کاسیبین تویوندا گئجه قیسالار.

آبدالدان پاشا اولماز، تاختادان ماشا.

سن آغا، من آغا، اینکلری کیم ساغا؟!

بی دئدیین نه‌دیر، بینمه‌دیین نه‌دیر؟!

بی ایله بوستان اکه‌نین تاغی چیینینده بیتر.

بَیین الی جیبیندن چیخینجا، کاسیبین جانی چیخار.

بوشدان بیر چیخار، برکدن ایکی!

مقام ـ دؤوران

هر عاشیقین بیر دؤورانی وار.

واختی ایتیرسن هدر، گؤررسن بؤیوک ضرر.

واخت‌سیز بانلایان خوروزون باشینی کسرلر.

واخت‌سیز قوناق کیسه‌سیندن یئیر.

بیر گول ایله باهار اولماز.

یاخشی ایل باهاریندان بللی اولار.

یاز وار، قیش وار، نه تله‌سیک ایش وار!

یاز دومانی بار گتیرر، قیش دومانی قار.

یازدا چالان قیشدا اوینار.

یایدا ایشله، قیشدا دیشله.

قیشین قاری، یایین باری.

گئجه قارا، جوجه قارا.

آخشامین خئیریندن گوندوزون شری یاخشی‌دیر.

هر گئجه‌نین بیر گوندوزو وار.

گوندوز چیراق یاندیران، آخشام قارانلیقدا قالار.

یئل آپاران یئلینکی، یئرده قالان منیمکی.

یئل اسنده یئلله‌نیر، یول گؤرنده یوللانیر.

یئل ایله گلن، سئل ایله گئدر.

یئله توپورن اوزونه توپورر.

یاغیشدان چیخدیق، یاغمورا دوشدوک.

یاغمادی یاغیش، بیتمه‌دی قامیش!

گئج ائیلر، گوج ائیلر.

گئج گلدی، تئز اؤیرندی.

کاپینات

دونیا گؤر ـ گؤتور دونیاسی‌دیر.

دونیا مالی دونیادا قالاجاق.

یئر قولاقلی اولار.

یئر یییه‌سیز قالاندا، دونوز تپه‌یه چیخار.

یئرسیز گلدی، یئرلی قاچ!

آه یئرده قالماز.

سویون لال آخانی، آدامین یئره باخانی.

چاغیریلان یئره آر ائله‌مه، چاغیریلمایان یئری دار ائله‌مه!

گؤیده توی وار دئسه‌لر، آروادلار نردیوان آختارار.

گؤیه دیرک یاراماز، دنیزه قاپاق!

سو آخدیغی یئردن بیرده آخار.

سو بیر یئرده قالاندا ایبله‌نر.

سو یارانیب آخماغا، گؤز یارانیب باخماغا!

سو گرک قویونون دیبیندن چیخسین، قویویا سو تؤکمکله سولو اولماز.

سودا بوغولان سامان چؤپوندن یاپیشار.

کئچل سویا گئتمز.

چای یانیندا قویو قازمازلار!

قویویا توپورمه، واخت اولار سویونو ایچمه‌لی اولارسان.

آرخا سو گله‌نه گئدر قورباغانین جانی چیخار.

داغ داغا قووشماز، انسان انسانا قووشماز.

قایا داغا آرخالانار.

ایت قایا کؤلگه‌سینده یاتار، دئیر: ـ اؤز کؤلگه‌م دیر.

دنیز طوفان‌سیز اولماز.

گون گیرن ائوه حکیم گیرمز!

مئشه چاققال‌سیز اولماز!

مئشه‌ده آغاجین دوزونو سئچرلر.

تورپاق دئیر: اؤلدور منی، دیریلدیم سنی.

معدن ـ حاصیلات

قیزیل آچار دمیر قاپیلاری آچار.

داش دوشدویو یئرده قالار.

یئته‌نه یئتیر، یئتمه‌یه‌نه داش آتیر.

چیرکابا داش آتما، اوستونه سیچرایار.

دمیر دمیری کسر.

دمیری دؤین دمیرچی اولار.

دمیری ایستی ـ ایستی دؤیرلر.

دمیری کوره‌دن دمیر چیخاردار.

زر قدرینی زرگر بیلر.

میس یا سیندی، یا جینگیلده‌دی!

بیتکی‌لر

آغاج بار وئرنده، باشینی آشاغا دیکر.

آغاج دیبیندن سو ایچر.

آغاج اَییلدی ـ سیندی، ایگید اییلدی اؤلدو.

آغاجی قورد ایچیندن یئیر.

بالتا آغاج کسمزدی، ساپی آغاج اولماسایدی!

بار وئرن آغاجی کسمزلر.

ییخیلان آغاجا بالتا چالان چوخ اولار.

باغ باغبان‌سیز اولماز، دَوه ساربیان‌سیز!

باغا باغ دئمه‌ییب‌لر، باخ دئییب‌لر.

باغ سالان بارین یئیر.

باغا باخ اوزوم اولسون، یئمه‌یه اوزون اولسون.

باغا باخارسان باغ اولار، باخمازسان داغ اولار.

باغچی باغی ایله، قازپیز تاغی ایله!

گول غونچه‌ده قالماز، سؤز قلبده!

گول تیکان‌سیز اولماز.

گولون قدرینی بولبول بیلر.

میوه‌سیز آغاجا داش آتمازلار.

قوشدان قورخان داری اکمز!

اوت کؤکو اوسته بیتر.

حیوانلار

آت آلمامیش نوختا داواسی ائدیر.

آت وار ـ اوت یوخدور، اوت وار ـ آت یوخدور!

آت مینمیندیر، قیلینج باغلایانین!

آت مینیجیسینه گؤره کیشنر.

آتلی ایله پیادانین یولداشلیغی توتماز.

اؤزجه آتینا مینن تئز دوشر.

دوا اوخوماقلا دونوز داریدان چیخماز.

ایت قورخدوغو یئرده هورر.

ایت قودوراندا ییه‌سینی قاپار.

ایت‌ده گئتدی، ایپ‌ده گئتدی!

تازییا توت دئیر، دووشانا قاچ!

پیشیک اولمایاندا سیچانلار اووا چیخار.

سورو آخساق‌سیز اولماز.

سورودن آیریلان قویونو قورد یئیر.

قوچ دؤیوشونه قوچ دؤزر.

قوچ ایگیددن قوچ تؤرر.

قوچ اولمامیش بورنوز چیخاردیر.

دوه قولاغیندان آسیلماز.

دوه‌دن بؤیوک فیل وار.

دوه‌نین قانادی اولسا، اوچمامیش دام قالماز.

دوه‌چی ایله دوست اولانین. دروازه‌سی گئن گرک!

آیی مئشه‌دن کوسوب، مئشه‌نین خبری یوخ.

آسلان قوجالاندا، باشینا چاققاللار ییغیلار.

قورد آدینی دَییشر، خاصیتینی دییشمز.

سورویه قورد گلنده، کؤپه‌یی یوخو توتار.

قورددان قورخان قویون ساخلاماز.

چاققال وار کی باش کسر، قوردون آدی بدنام دیر.

تولکو تولکولویونو ثابت ائدینجه، دریسی بوغازیندان چیخار.

مئشه چاققالسیز اولماز.

قوشلار

یئمه‌میسن قاز اتین، نه بیلیرسن لذتین؟!

اؤردکدن قاز یئریشی طلب ائله‌مک اولماز!

تویوق بیر سو ایچر، بیر یوخاری باخار!

خوروز بانلاماسا سحر آچیلماز؟!

خوروزون آلتیندا یومورتا آختاریر!

خوروزون وظیفه‌سی بانلاماق‌دیر.

جوجه‌نی پاییزدا سایارلار!

قوش قانادی ایله، آدام آدی ایله!

قوش قانادیندان کیرایه ایسته‌مز!

آلیجی قوش دیمدیییندن بیلینر.

غریب قوشون یوواسی اولماز.

بایقوش خارابالیق سئور.

جان وئریسن یوز سئرچه‌یه وئر، قارانقوش گلدی ـ گئدردی!

قارغادان گؤزل قوش ایسته‌دیلر، بالاسینی گؤستردی.

قیرقووال باشینی سوخار کولا، دئیر هئچ کس منی گؤرمه‌دی.

تووو‌ز قوشونو توکونه گؤره کسرلر.